

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (István főhg utazásai; kinevezések; irányezik: nyelvünk ügyében; pesti műegyesület; hazafiúi kérelem a' honi ipar pártolójához; Usanádmege (tisztújítási eredvény 'sa't.) Ungi közgyűlés (előfogatás, Zsoldos mezőrendőrségi munkája, Büttler-alaprtvány, utcsinálás kívüli hanyagság) válasz t. Fáy András urnak a' Pesten föllálandó reform. főiskola ügyében közölt nyilatkozatára; egyházi közgyűlés Kolozsvárott a' választás mód iránt; hírlaz kivonat 'sa't.) Szervia (készületek a' fejlődési iktatáshoz, Micsics elfogatva, Emin megérkezett, lázadási törvényszék). Oláhország (Gyika hoszpodár Mihály szerviai fejdelem sorsára jutott). Spanyolország don Carlos vége mindig bizik). Anglia (a' parlament már januárban össze fog ülni, O' Connell nyilatkozata irlandi segélydíja ügyében; Franciaország (Lamoricière táborozása Algirban.) Törökország (elmékedés a' birodalomjövendője fölött, a' szerviai fejdelem-választás megerősítése. Külföldi elegyhir. Értesítő. —

Magyarország és Erdély.

István cs. kir. főhg., majd két hónap alatt Tyrolt és Vorarlberget különféle irányokban összeutazta 's azok minden nevezetességét megsejmelte, minde-
nütt a' legkitünőbb tisztelettel fogadlatva 's nyájasságával ezek minden osztály-
hatóságait 's lakosait hódoló szeretetre maga iránt lekötölvé oct. 23án Görz-
be érkezett 's a' bozerboni idősb ág ott lakó tagjait meglátogatván 's velük együtt
ebédelvén, utját 3mad nap mulva legkivánatosb egészségben tovább folytatta
Trieszt felé.

Öcs. 's ap. kir. fels. Kazaniczky János szomolnok-hutai és Csernotta Fe-
rencz torna-mezővárosi plébánost a' roznyói káptalan tiszteletbeli kanonokjáv-
vá, Igyártó Pál magy. kir. udv. kamr. titoknokot a' mármaros kir. kam. igazg.
első ülnökké kinevezni, egyszersmind kir. tanácsos czimmet fölrüházni, tovább-
bá az oláhlaposbányai bánya- és hutamesterré Hoffman Fridrik láposbányai hu-
tamestert, kapniki érczkutatóvá Lassovszky Ferencz moldvai érczkutatót; a'
kolozsvári 30ad-falügyelője első segédjévé Enyéter Ferencz 2ik segédtitztét,
ennek helyébe 2ik segédtitzté Sala Farkas ideiglenes segédtitztét, ennek hely-
ébe ideiglenes segédtitzté Sill Mihály tömösi tisztirnokot; a' kolozsvári bá-
nyahivatal ellenőrévé Dietrich Adolf ojtósi harminczadost; végre a' fiumei kir.
gymnasium igazgatójává egyszersmind censorrá és revisorrá Komboi Gáspár
szegéniai áldoz. papot 's eddig 2od Pvi humanisták tanítóját; 1ső évi humanis-
ták tanítójává pedig Cimioti Jós. L. ugyanazon gymnasiumban a' 1ldik grammat.
osztály eddig tanítóját mélt. legkegy. kinevezni.

Öcs. 's ap. kir. fölsége f. é. aug. 1 Siki határozatában kegy. megengedni mel-
lőztatott, hogy monte-degoi Albert Ferencz, segéd a' magyar kir. csillagá-
szi intézetben, a' pesti kir. tud. egyetemnél az elemi csillagászatot nyilvánosan
taníthassa. A' leczkék még e' jelen év folytatásban fognak megkezdetni. —

Eszterházy Pál hg. f. nov. 2kán érkezett vissza Londonbul Bécsbe, onnan
Kis-Mártonba ösilakhelyére szándékozván az itt még e' hónap folytatásban tartandó
sopronyi tisztválasztás végett.

A' pesti műegyesület f. nov. 13dikára hirdettetett tisztválasztó közgyűlése,
minthogy a' kisedovói egyesület is ugyane' napon fogja közgyűlését tartani, ne-
hogy az egyesületi tagok közül számosan, kik az imént czimzett társulatnak is
tagjai, e' körülménynél fogvást a' gyűlésen megjelenni 's a' tisztválasztásba alap-
szabályilag befolyjni gátlottassanak, ugyan a' folyó hó 20ikára tétetik-át, midőn
a' t. cz. részvényesek a' nemzeti Casino szállásán délelőtti 10 órakor minél szá-
mosabban megjelenni kéretnek. — Azig. választmány rendeletéből. Szekrényesy
Dániel m. k. egyesületi titoknok.

(Nyelvünk ügyében.) Mindenütt csak panasz ellenünk a' nem-
zeti nyelv terjesztése miatt, elannyira, hogy sokan, kik ez előtt velünk a' leg-
szébb egyetértésben éltek, most csupán azért gyűlölnék, mivel a' magyar nyelv
tanulására szorgalmazzuk. Ha ezen ellenszegülés okát keressük, alkalmasint nem
másutt lelendjük föl azt, mint abban: hogy mi a' bábelnyelvűség kiirtására, és
az olly kívánatos nyelvesség elérhetésére nem jó eszközöket használunk. Ugyanis
lássuk csak: mi által akartuk mi mindeddig terjeszteni nyelvünket; véleményem
szerint a' törvényhozás útján kívül, köztünk lakó idegen ajku honfiktársinkat
megátalkodottságról vádolással, gúnyolással, nem nekik tulajdonítható ha-
nyagság emlegetésével, színház és magyar t. társaság föllálandó által. Most
vizsgáljuk meg ezek közül mellyek tettek eleget a' nemzeti nyelv terjesztése cél-
jának? Az elősoroltak aligha tettek e' részben annyi jót és czélszerűt, mennyit
tehettek volna. Mennyire közeledeztünk nagyszerű czélunkhoz a' színház
által, tapasztalhatjuk, mert még a' két főváros is, bizony alig halad észrevehe-
tőleg feléje, pedig mi nemcsak a' budapestiek hanem az aradi vagy mármaros
oláhokat, az alsóvidéki 's felső magyarországi szlávokat is kívánók magyaro-
sítani, — 's ezeknek nem nyujtunk alkalmat nyelvünk megtanulhatására, mit
csak jól rendszerített tanházak által nyujthatnánk; mikép kelljen az iskolákat
rendszerezni, Saska K. tanítás alap-tudománya tanítja 's mégis jutal-
mat ajánlunk egy iskolai rendszer tervének kidolgozásáért, pedig az imént emli-
tett rendszer behozatalával iskoláink sokban talán a' külföldnek is mintaul szol-
gálhatnának. — Azt mondhatnánk valaki: hisz vannak nemzeti iskolák,
igenis vannak — de milly kevés számmal, — és ezekben is mindent inkább
megtanulhatni mint nemzetnyelvünket, de miért? jó magyar nyelvtan-
nok híján ya miatt; és így látjuk: hogy a' t. társaság illető tagjai sem fe-
leltek még eddig rendeltetésöknek teljesen.*) Nem juttat ugyanis eszébe senkinek
ez idegen ajku honfiktársink számára magyar nyelvtant saját nyelvükön írni, és
ezeknek megfelelő jó szótárt kidolgozni. Pedig úgy hiszem e' nagyszámu népek
megérdemlenék ezen csekély fáradságot, csekélyt mondok, mert a' nemzeti
nyelv ügyének nyereségéhez képest nincs nagy fáradság. — Pedig merem állí-
tani: ha gondoskodtunk volna róluk, iparkodnának megtanulni nyelvünket; mire
példaul szolgálhat, hogy németség minden ellenszegülés nélkül tanulják, mivel
német-magyar grammatikánk, bár nem kielégítő is — már van, 's hogy ezek is
nem olly előmenettel tanulják, minővel lehetne, oka a' nemzeti iskolák ritka-

sága 's az ezekben még ritkább jó magyar tanítók. Említhető itt az is, mennyire
segítik elő valamely nyelvet a' magánytanítók. De fájdalom! illyenek nyelvünkre
gyéren találhatók, de miért? mert nincs hol, és miből tanulja meg
a' született magyar is szabályszerűleg anyanyelvét,
ha pedig maga sem tudja úgy mint kellene, hogy taníthatna reá másokat alapo-
san kivált nyelvtan és szótár híján? Ne kárhoztassatok tehát általánosan
mindenben idegen ajku atyánkfiait, hogy nem születtek, vagy nem lettek még
magyar földön magyarokká, mert ennek nem ők, de ti vagytok oka, arról nem
gondoskodván, a' mi őket azokká tette volna vagy tehetné; mert én hinni merem
hogy megtanulandják nyelvünket, mivel szükségük van reá, hátha még nyelv-
ünk előbbkeléséig is, millyenekkel bőven bir — megismertetnék velük, akkor
ritka tulajdonai és belbőce miatt is megtanulnák. Végszavam tehát (melly ad-
ná az ég hogy viszhangra találjon): gondoskodjatok a' kik tehetitek minél előbb
anyanyelvünk terjesztésére olly multhatlanul szükséges tót-oláh-il-
lyr-német-magyar nyelvtanokrul és egy ezeknek megfelelő jó szótár-
ról, 's így fogadom többet nyereud nyelvünk ügye, mint minden eddig
használt mód által. S... ger Lajos.

(Hazafiúi kérelem a' honi ipar pártolójához.)

Haberern Lajos szepességi hazánkfia, egy azon kevesek közül, kik polgári hi-
vatásukat magasb szempontbul mint csupán az élelemkereset mindennapi szük kö-
réről tekintik, 's kik bármilly csekély legyen is hatáskörük, boldogságuk 's meg-
elégtelenségük lényeges föltételé helyezik abban, ha gondjaikat és törekvéseiket az
önjöllét megalapítása 's a' haza érdekei között megoszthatják, jelenleg mint sző-
nyeggyártó öntökeleletésé végett a' párizsi eféle gyárak jelesbikében működik.
— Haberern urnak a' f. évi „Magyar Gazdában“ olvasható közleménye, minden-
napi fogalmink szerint, sorsán fölül kimivelt 's fáradhatlan munkásságban meg-
edzett férfit 's lángoló honszeretetre mutat; azon tisztelt hazánkfia pedig, kik
a' lefolyt nyáron Párisban mulattak, személyesen meggyőződtek, 's dologhozér-
tők által is hitelesen biztosítottak, hogy Haberern valamint általtjában rendkívüli
miveltéssel bir, ugy saját szakmájában ügyfelei közt közméltánylást nyert pá-
ratlan ügyességet tanusít. — Haberern komoly szándéka hazánkban szőnyeg-
gyárt állítani, melly innét 's tán az összes ausztriai státusokból is, a' milliokat
elnyelő külföldi szőnyegeket kiküszöbölje, 's egyszersmind a' honi nyers termé-
kek nyereségesb feldolgozását előmozdítsa és számos polgártársinknak új kere-
setmódot nyujtson. — Mielőtt azonban derék hazánkfia e' közfontosságú czéljának
létesítéséhez foghatna, elkerülhetlenül szükségesnek tartja Europa mindazon
városit beutazni, hol kitünőleg virágzó szőnyeggyárak léteznek, hogy így azok-
nak mibenlétökkel 's minden rendű segédeszközökkel bensőleg megismerkedvén
ő is azon fokon kezdhesse nálunk gyártását, hol azok tetteg állanak. — Ám de
Haberern vagyontalan 's a' munkások sorsa az europai gyárakban is tudunkra
koránsem olly kedvező, hogy azok kenyerükön fölül valamit keresményökből fél-
retehetnének, 's ha érintett hazánkfia szándoklott, (ötszáz órára terjedő) utját
saját keresménye fölőlegéből kénytelenítették végezni, évekbe kerülne, míg
egyik gyárban annyit szerezhetne, hogy a' másikba eljuthasson. Ezen körülmé-
nyek közt Haberern ur segedelemért a' m. gazd. egyesülethez folyamodott, azon
intézethez, melly a' részvétlenség miatt egyenes feladást sem teljesítheti ohaj-
tása szerint De az iparegyesületnél sem lehet több reménye, melly szinte zsen-
ge kifejlésében levén, rendkívüli kiadásokra semmi tartalékkal sem bir. Kihez
forduljon tehát mint a' közhazához, vagy is annak azon nemes lelkű fiaihoz, kik
az illy szép reményü igyekezet támogatásában szellemi élvezeteik legedésbjét 's
polgári cselekvéseik koszoruját tekintik! — Haberern utja 400 p. ftba kerül. —
Alulirt, kit a' nemes törekvésü ifju szives bizodalomával megtisztelt, kedves kö-
telességének ismeri ezennel a' jó ügy nevében tisztelt hazánkfiait részvétre fel-
szólítani, 's mindazon férfiakhoz, kik a' czél üdvösségét elismerni 's vagyon-kö-
rűlményeiknél fogva cselekedni is képesek, hazafiúi szives kérelemmel fordulni,
mikép a' kérdésben forgó igen becses szándékot tehetségükhöz képest tetszés
szerinti segedelemmel előmozdítani, 's adományait akár egyenesen alulirtoz,
akár a' honi hírlapok t. cz. szerkesztőségeik útján, mellyek közzjóra czélzó ne-
mes rendeltetésöknél fogva minden nemes irányu vállalatban örömet nyujtanak
segédkezet, — Pestre intézni méltóztassanak, nyilvános számadás ígértetvén
minden e' czélra összegyűlt adakozásról. *) — Pesten nov. 2án 1842. Török
János a' m. gazd. egyesület előadója.

Ungi közgyűlés.

Ungvár oct. 23kán. Folyó hó 17kén kezdett 's
19én végzett évnegyedes közgyűlésünknek kitünő bélyege általános részvétlens-
ség és közönyösség vala. Az előfordult tárgyak közt leginkább közérdekűek: 1)
Arad, Trencsény és Zólyom megyéknek azon levelek, mellyekben a' kényszerít-
ett fogatozást egyedül hivatalbeliekre szorító határozatukat közlik: mellyek
is ki fognak híreszteltetni. 2) Veszprém levele, mellyben t. hazánkfiaának Zsol-
dos Ignácznak a' mezei rendőrségi törvényeket népszerű rendszerben előadó
könyvecskéjét ösmerteti és közönségesítés végett megküldi; a' levél köszönettel
vétetett a' hozzá mellékelte példány a' tisztí főügyésznek véleményezés és a' tör-

*) Tíz év alatt semmi akadémiai tudományosztály sem felelhet meg tökéle-
tesen rendeltetésének. Erre legalább az akadémiaik történetében nincs pél-
da, főleg a' philologiai osztályra nézve. A' szerk.

*) Mi is egy aláírásával tiszteltetvén meg, minden e' czélra szánt adakozást öröm-
mel elfogadunk 's rendeltetésére juttatunk, lapjainkban is nyilvános számot
és nyugtatványt adandók azon tisztelt hazafiúknak, kik e' czélra szánt ádo-
zatjokat hozzánk intézni méltóztatnak. A' szerk.

vényekkel egybeütés végett kiadatott, kinyomatása 's kiosztása attól függesztet-
vén fel. 3) Zalamegyének két rendbeli levele; egyik az illir felekezet moszkairá-
nya féltelenkedésit tárgyozó, minthogy mára 'mi rokonérzelemmel szerkesztett
felírást e' tárgyban vettük, tudomásul vétetett; másik, mely a' szeplőtlen eré-
nyű hazafinak néhai Deák Antalnak elvesztésén telt bánatos érzelmét közli, méltó
részvétellel fogadtatott. 5) A' főherczeg nádornak magyar nyelven írott azon leve-
le, mellyben tudatá hogy a' g. Buttler alapítványát tevők kamatjai rendesen nem
fizettetvén, az egy egy növendéknek évenként fizetendő 400 ft. helyett csak 325
ft. adathatik ki, mellyre is a' nyugtatványnak a' t. levél értelmében felküldetése
elhatározatott ugy mindazáltal, hogy a' fő herczeg a' kamatok
behajtásának kegyes eszközésére meg fog kéretni. — 6) Az országgyűlési uta-
sítás körül működő választmány jelentésére a' jövő évnegyedes közgyűlés — melly
is az 1843ik évi január 23án kezdődni 's ez okbul két hétig fog tartani — rend-
tetett határidőül, erről a' megyebeli nemesség különösen értesítendő levén. Gyű-
lésünkről még csak ennyit: elnök első alispánunk a' több szólanó kívánó közt —
mit méltányolni eléggé nem lehet — a' felállítás rende szerint kívánván a' sorozatot
megtartani, két „in senibus consilium“ elvei 's magok ügyében forgó tbiró által
hevesen megtámadták; valóban megfoghatatlan hogy ezen urak még maig sem
tanulták azt meg, hogy az idősbőség ezen joga csak az idő szüleménye volt,
's miután már annyira kinyílt szemünk hogy lássuk: miként az idősbnek módja
voltugyan több érdemet szerezni, de hogy szerzett, az már verböcözleg szólva
nem „praesumptio juris et de jure“ — azt az idő maga már meg is emésztette. —
Nálunk mintegy hat hét óta az eső szünetlen szakad, mi szüretünket igen kelle-
metlenné tette, a' közlekedést tetemesen megnehezítette, annyira hogy bármely
mázsálva haladó megsokálná; még csinált utaink is egészen átáztak, min azon-
ban még illy alkalmatlan idő mellett sem csodálkozhatik eléggé, ki egyszer az ut-
csinálás nálunk divatozó tanával megismerkedett, 's az ebből áll: kicsőditnek egy
nagy csoport embert, azokkal két egyenközü (parallel) sánczot ásatnak abból
a' sárt két oldalra — hogy a' közepe alacsonyabb legyen — felhánytatják 's erre kö-
vecset hordatnak, néhol mázsányi kövekkel megtámasztva, munkavezér min-
den dolgozó, néha a' falusi bíró, igen ritkán a' tekintetes kerületi jegyző ur, kik-
nek az utkésztésről fogalmuk sincs, a' nagy tekintetű szolgabíró urak pedig — kis
kivétellel — leginkább csak akkor méltóztatnak megtekinteni, ha az utazási kény-
telenség arra viszi. *) Bizony bizony még is csak borzasztó vétek a' tömördek
időt és erőt illy hasztalanul elpazarlani. 'S uraim! mi elhatároztuk, hogy utainkat
tanszerűleg fogjuk építtetni, 's azokra kaparnokok által felügyeltetni, azonban
ezen határozatunk, mint több más, szépen hangzik, de a' kaparnokok csak a'
jegyzőkönyvben munkálkodnak. **) Felicem successum! Valóban difficile est
satyram non scribere. — §. §.

Csanádi tisztujítás. Makó oct. 30kán. Csanád vármegye rész-
ről f. hó 26kán tartott tisztujítás alkalmakor alakult tisztikar következő: egy-
hangu felkiáltással első alispánvá választott: Bánhidy Albert; másodikká: Ná-
voy Tamás; főjegyzővé kinevezetett: Nyéky Antal; aljegyzővé: Bánfi József; fő-
pénztárnokká szavazati többséggel: Návoy Mihály; ellenőr-alpénztárnokká: Glac
Antal felkiáltással; szinte így főügyvédé: Cseresznyés István, alügyész: Boross
Sándor. Főszolgabíró makai járásban: Pozsonyi Ferencz, al: Dániel Antal; eskü-
tettek: Beliczay Antal és Luczay János; batonyai járásban főszolgabíró: Kállay
Ödön; al: Sánka Zsigmond; esküttek: Dobsa Ferdinand és Nyéky János; fizetéses
táblabírók: Hervay István és Pák Mihály; számvevő: Kövér Tivadór; katonai biz-
tos: Vargha Pál; csendbiztosok: Kövér István és László Károly (ez utóbbi szá-
vazati többséggel). Levéltárnokká kinevezetett: Tornay János; várnagygyá:
Vertics Károly. Fő-és sebörvosok mérnök 's megerősítették; tiszteletbeli aljegy-
zővé: Kállay Eduárd, Mátéffy Lajos, Dobsa Lajos és Dedinszky József. Többek-
kel tbiránk koszorujába fűzetett a' turopolyaigróf is. Dániel Antal.

Besztercebánya. oct. 23kán: „A' tegnapelőtti városi tanácsü-
lésben előterjesztették azon tallérnagyságu emlékpénz, mellyet a' magyar orvo-
sak 's természetvizsgálók ott tartatott 3dik gyűlésének emlékére a' besztercebá-
nyai lelkes tanács Karl Henrik által Körmöczön veretett. E' pénz 3 ezüst pél-
dányban készült csak, uralkodó fejedelmünk ő fels., a' nádor ő fhsége és mu-
zeumunk számára. A' többi elosztandó példány mind francia bronzból készült.
A' pénz előrészén a' megye 's város egymáshoz hajló czimere látható e' körirattal:
„Egyesülve haladjunk“; fölöttük kiterjesztett szárnyu bagoly örködik. A' tulsó
lapon repkény 's tölgykoszoru közt e' szavak olvashatók: „A' magyar orvosok
és természetvizsgálóknak Besztercebánya, aug. 4. 1842.“ E' bronz emlék-
pénzből mindazok fognak példányt kapni, kik a' besztercebányai gyűlést jelen-
létükkel megtisztították. Ugyane' tanácsülésben két remek készítenyű üveg bil-
likom mutatott be, mikkel Zahn és Pichler, zlatnói és antalvölgyi üvegyá-
rosok a' magyar orvosok 's természetvizsgálók gyűlésének emlékéül ünnepélye-
sitni kívánák. Az egyik billikom nemzeti színekkel van díszesítve, 's oldalára e'
sorok metszvék: „Az egybegyűlt természetvizsgáló társaság emlékéül, 1842ik
évi nyárutó hóban, Besztercebánya városának ajánlja Pichler Antal, új Antal-
völgy üvegyárosa, Gömör-Kis-Hont vármegyében.“ Ez másfél lábnyi magas-
sággal bír. Zahn billikoma jóval kisebb, deigen díszes; oldalain aranyzott em-
lénnyek e' szót alkotják: „Emlékül.“ Födelébe e' szók vésetvék: „Nyárutó 4.
1842.“ A' városi tanács szives köszönettel fogadá e' két becses ajándékot. —

**Válasz t. Fáy András urnak a' Pesten felállítandó ref. főiskola
ügyében közölt nyilatkozatára. (Vége).** Nem hagyhatjuk megjegyzés
nélkül még t. nyilatkozó urnak azon állítását, hogy a' már fönálló egyetem, a' ma-
gyar protestansoknak, a' felállítandó főiskolában elérni kívánt érdekeiket, miket
lelkes protestansnak nem ismerni, nem érezni szégyen, más hitfelekezetűnek pe-
dig méltatni illő és igazságos, jelen körülményink 's állásunk után mérve a' lehe-
tőséget, sem czélaikban sem eszközeikben nem fogná teljesen kielégíthetni. Is-
tené! hisz a' protestantismus mint protestantismus csak vallásra vonatkozhatik,

*) Szabolcsba vezető utunk szinte járhatatlan §. §.

**) Így látszik kár illyenekrül még álmodni is, mikor székvarosunk utczáji
szinte légbüzhítő moesárt képeznek.

U. J. Minapi felszólamlásom óta egymást váltják fel a' korteske-
dések; de ezekről jövő alkalommal bővebben.

következőleg azon magas érdekek, mellyeket lelkes protestansnak nem ismerni,
nem érezni szégyen, csak vallásiak lehetnek, mert a' polgári érdekekre nézve
a' protestansoknak sem lehet, sem szabad a' többi honfitól különbözni; már pe-
dig a' vallási érdekek megismertetése a' mostani magyar egyetemnél is — ha pro-
testans theologia leendő — ugyanazon sikerrel történhetik, mellyel a' tervezett
főiskolában, mert a' protestans honfiak törvényes joguknál fogva tanítóikat ak-
kor is nemcsak szabadon választhatnák, hanem őket a' tiszta protestantismus
tanítására is szoríthatnák, mivel hatalmukban állna őket — ha a' közvárhozás-
nak meg nem felelnének — tanító-székeikről elmozdítani, 's helyettük más alkal-
matos egyedeket fogadni. Vagy talán attól tart t. nyilatkozó ur, hogy magasb te-
kintély vagy hatalom által fognak gátoltatni a' tiszta protestantismus tanításában?
uram! a' protestans vallás nálunk Magyarországon törvényesen bevett vallás;
ha tehát azon protestantismus fog taníttatni, melly Magyarországon bevétetett,
vagy is az, mellynek czikkei az ágostai és helvécziai vallástételben (confessio)
's az ugynevezett symbolicus könyvekben foglaltatnak, akkor annak hirdetését
nem lehet, nem szabad gátolni, mivel az valóságos országos sérelem volna,
mellynek minélelőbbi orvoslását mi szintolly hazafiai buzgósággal sürgetnök, mint
maguk a' protestans honfiak; de hogy a' confessiókban nem foglalt tanok, vagy az
ott foglaltakkal ellenkezők ne hirdettessenek, ugy hisszük maga a' tudós nyilat-
kozó ur is megengedi, hogy eziránt gondoskodni a' statusnak nemcsak jogában,
sőt kötelességében áll. — Mi a' pénzüsszeg egybe-gyűlhetését illeti, erről sem ké-
telkedünk, sem nem kételkedünk, hanem hozzá sok szerencsét kívánunk; egye-
dül csak azt jegyezzük meg illő szerénységgel: hogy ha a' tervezett intézet rész-
vétlenség 's ebből eredő pénzühiány miatt megbuknék, ezen megbukás talán nem
annyira korunk gyalázatját hirdetné, miként az érdemes nyilatkozó vélekedik,
hanem inkább azt, hogy korunk érzvén legnagyobb szükségét sem protestans
sem katolikus, hanem mindenek előtt magyar és egy kívánt lenni. — Végre a' ha-
zaszerte tisztelt férfit nyilatkozatát e' szavakkal fejezi be: „de élnek, élni fog-
nak hazánkban a' lelkesek, 's általuk minden kajánság daczára lótesülni a' pesti
főiskola!“ — Tehát azok, kik hazafiai tiszta meggyőződésüknek fogva a' protes-
tans főiskola föllállítását hazánk jelen körülményei között ártalmasnak hiszik, 's
azt épen ezen hitöknek fogva nem pártolhatják, mind leketlenek? mind korcsok?
mind kajánok? — be kár illy jeles férfinak magáról ennyire megfeledezni! Is-
ten látja lelkiunket, nem tudjuk őt saját keblünkben egyébkint menteni, mint az-
zal, hogy hon feledő a' hazafit, 's csak a' protestant küldé csataterre. — Több-
nyire, tudván hogy egyolly férfit mint t. Fáy András ur, kibem mi is hazánk e-
gyik legjelesb polgárját őszintén tiszteljük, inkább érdekeltek az által, a' mi
mondatik, mint az által, kitől mondatik, nem véltük szükségesnek nevünket fel-
fűdözni, 's ha csak nem sürgetend bennünket, becses engedelmével tovább is le-
eresztett sisakkal lépünk sorompóba. w.

*) **Egyházi közgyűlés** Kolosvárott. Oct. tartott Kolosvárt a' z er-
délyi főconsistorium öszi népesb ülése, status-főgondnok és országos elnök nmlgu
b. Kemény Ferencz ur ő execa elnöksége alatt. A' tárgyak közt legelőbb felvetetett
a' még tavaly Maros-Vásárhelyen tartott közönséges zsinat jegyzőkönyvének azon
vizsgálatlanul maradt pontja, melly a' papválasztásmód megállapítását illeti; mi
által az említett, 's az egyházi igazgatást olly közelről érdeklő ügy czélszerűleg,
a' lehetőségig egyformán 's minden azzal összekötött visszaéléstől megtisztítva in-
téztessek-el. Ki voltaképen ismeri az erdélyi szentegyház állását 's annak papsá-
ga helyzetét, mellynek nagy részén be van teljesülve a' paradicsomi átok, mit az
ur isten az első emberre mondott, nagy fáradtsággal egyed a' föld gyümölcsét élted
minden napjaiban — midőn fáradtsággal, verítékekkel kénytelen kényerét keresni,
habár sajnos és arczpirító kimondani, — ha nem turja a' földet és a' kapát gyak-
rabban nem veszi kezébe mint a' bibliát, ugy nehezen él-meg, a' mellett épen nem
irigylendő, és semmi világi külszinnel nem keesegtető hivatalának valamint elnye-
résében egy szolgálatja bérében is az ugy nevezett patronusi önkénytől és sze-
szélytől függ, melly előtt meghajlani kénytelen, 's olly módok és eszközökhöz fo-
lyamodni, mik Isten szolgáját leggyakoribb esetekben földi urak szegény és alá-
zatos szolgájává teszik. Ki ezeket látásból tudja: érteni fogja annak szükségét és
fontosságát, hogy a' papválasztásmódnak czélszerű elrendezése honunk ez egyik
népesb szentegyházában egy a' legsürgelőbb korkivánatok közül; hacsak a' kor-
szellem párthivei és a' nem fontolva haladás emberei abban meg nem találnak bot-
ránykozni, hogy a' vallás és erkölcs gyarapítása 's elmozdítása 's általjában a' nép
vallásos növelése szükségesletét emlegetjük, mik a' mondott ügygyel szor s kap-
csolatban állnak, 's a' mit meggyőződésünk szerint méltán „korunk hatalmas igé-
nyei“ közzé tehetünk, 's igazabban „népügynek“ mondhatunk, mint bizonyos po-
litikai tulzások 's ábrándozásokat; azért ha „teendőink új sorát“ e' korkérdéssel
kezdendök, ha talán hasznosabban 's érdemesebben munkálkodnának, mint népsze-
rűség-vadászásért indulatingerlő, és sok részben idő-előtti vágyásokat ébresztő
eszmék terjesztésével. De midőn ez ügyet 's annak egész állását elgondoljuk, nem
lehet a' rosznak valóságos okát is szemünk elibe nem tennünk, miből világos lesz:
hogy a' milly bajos azon ok elhárítása nélkül a' gyökeres orvoslás, épen ugy ha-
zánk jelen állapotjában szinte létesíthetlen, hogy ne mondjuk, lehetetlen. Ez az
ok a' protestans vallás kezdetével a' reformatzióval függ össze 's abból fejlődött.
A' reformatörök, midőn szentegyházban azon idők szerint teendő javításokról — mi
akkor igazán és általános korkivánat vala — gondolkoztak, 's a' nagy munká-
hoz fogtak, csak hamar meggyőződhetek, hogy azon századbeli sürű és gyakori
panaszok egyik kútfeje volt a' papság gazdagsága 's bőségben élése, mi az egy-
házi szolgákat szent hivataljok 's rendeltetésök czéljától az Isten országa keresé-
sétől elvonta. E' fogyatkozást a' reformatörök orvoslani kívánván épen a' másik
ellenkezőbe estek, 's mint szokták mondani a' gyermeket a' furdóvízzel együtt ki-
öntötték 's midőn minden papi jószág és jövedelmek elfoglatatását 's más czélokra
fordíttatását elnézték, sőt helyeselték, azért a' szentegyház és annak szolgáló jöve-
delme tökéjének, ugy szólván csak a' hivek buzgóságát 's ebből folyó segedelme-
zést hagyták, mert a' papot minden világi gondtul elszakasztva magos rendelte-

*) Minthogy e' czikk a' papválasztásmód ügyére nézve az erdélyi ref. egyháznak olly bő
rajzát közli 's a' magy. ref. egyháznak is nagy bibéje még ez mindaddig — némi el-
igazodhatásul czélszerűnek tartók e' czikket a' Mut és Jelen után ha kivonathat
megismertetni. A' szerk.

tése teljesítésére szorosabban kívánták kötelezni; 's ez által sem a szentegyház, sem a papság jövődjét nem egészen biztosították, 's mivel természetesen minden erkölcsi érdek idővel hatását 's erejét veszti 's így azon buzgóság is, mi az első felhevülés 's lelkesedés korszakában minden áldozatra 's teherre kész vala, később megcsökent, 's a vallás nem volt akkor képes a hívekbe olly erkölcsi erőt önteni. Így jött-el az idő, midőn azon viszony, miben a pap hallgatóihoz állott, kiktől vette életét, az elsőre nézve nyomó és függésben tartó, az utolsókra nézve elviselhetlen teher kezdte lenni: az illy kölcsönös állás pedig a papnak 's hivatalának tekintet a nép előtt nem szerzett. Szóval a papság erdélyi szentegyházunkban igen kicsi kivétellel, a hallgatók panasos képéjére, 's a mellett maig még a kapára is szorult, vagy szorítottatott, a mi valóban surlódások, kedvetlenségek bő, szinte kiapadhatlan forrása. Idejéről, hogy a protestantismus elvöl a papnak hallgatói által választatásajönként következő, e joggyakorlásba számos visszaélés csuszolt-be. A hallgatók, mint kik a papot tartják, magokat több joggal felruháztaknak képelték, és azért sokszor határon túl menő követeléseket fomáltak. Gyakran megtörténik, hogy a papság ársökentésén vásároltatik meg és az azt elnyerni akaró a kepe egy része elengedésére kötelezi magát; sőt némelykor különös érdekek, kinézések a tudatlanabb candidatusnak elsőseget adnak az érdemes fölött, ha főképen egy szájas és sokat tehető curator akarja, kinek eladó leánya van... Különösen pedig az erdélyi egyházi törvényben ismeretes patronus nevezet e visszaélések sorában főszerepet viszen, 'smint a papnak hivatala elnyerésében s annak folytatásában is gyakran keserű megaláztatást szerző oka volt: épen úgy az egyházi igazgatásnak is sok bajoskodásra és kedvetlenségre adott, sőt ad naponkint alkalmat. A ki látott valaha egy nevezett patronusnak (kik közül a minorum gentium sorába tartozóknak büszkesége és hatalmas követelése a fizetéssel megfordított arányban — in ratione inversa — áll) szobájába belépő 's magát hajtogató falusi papot, ki e megalázó jelentetet látta 's pedig fájdalom! sok van e kis hazában, kiknek abban módjok van — ki továbbá látta az Isten szolgáját, mint udvari regiust, kezében egy rovással, patronusa szolgája vagy igazában szólva a' tek. udvarbíró ur parancsolatjára egész devotióval figyelni, ki ezeket 's több illyest látott: annak van oka meggyőződni, hogy midőn a közönséges zsinat a papválasztásmód czélszerűleg elrendezéséről kívánt intézkedni, hogy az a hivatal fontosságához és méltóságához illő módon történjék 's ne legyen aljas és piritó ambitus, hogy ne mondjuk koldulás tárgya, akkor valóban a szentegyház egyik igen lényeges szükségét kívánt segíteni, midőn czélba vette, hogy a népnövelésre befolyásánál fogva a polgári társaságban bizonyosan nem utolsó helyen álló papirend tagjaivá a lehetőségig csak érdemes és alkalmas egyedek juthassanak. De ne hallgassuk-el előre is, bár a zsinat-atyák akarátja, és czélszája tiszta és teljes méltánylást érdemlő, midőn csak a kisebb visszaéléseken segítettek, a legnagyobbat noll me tangeré-nek tekintve, azon darázs-fészekbe nyultak, mint alább ki fog tetszeni, akkor a nagy munkát csak félig sem végzették-el, miben azonban, ezt is meg kell vallanunk, szinte felülmulhatlan akadályoktól is korlátoztattak. (Folyt. köv.)

Hírlap-kivonat.

A Világ 80ik 's 82dik számának Alpha czikkeiben „képviseleti ábránd” 's „hibás képviseleti tervek” czim alatt vitatkozik a pesti hírlapnak képviseletet tárgyazó czikke ellen. Nyargal g. Szt. A. sokszor idézett szavain, hogy „a nép törvényhozási 's igazgatási képességgel sokáig nem bírand.” Elmondatik, hogy a népet előbb növelni kell, 's hogy mielőtt növelhetnének, vagyonossággal kell bírnia, tehát terheinek enyhülnie. A censalis qualificatio ellen a pesti hírlap szavai hozatnak föl „Vajjon részvényes társaság e státustestület, hogy a személy semmit, 's mindent csak a részvényszám nyomjon, és ember csak annyi joggal bírjon, mennyi rá mint erszénytartóra a holt mammonbul sugárzik? Nem tetszik a Világnak az sem, hogy a mezővárosoknak és szabad községeknek a megyékben illő aránylagos képviselet adassék. Mert ugymond „ha Körösnek minden nemes lakosa kevesebb szavazattal bír, mi leszen illő aránylagi képviseletése Körösnek, mint hogy minden nemes is a megyében határozó szavazattal bírjon. De ezt tán a pesti hírlap sem kívánja, 's tán szándoka a szabad községeknek egy két szavat amugy bánom nem bánom mód szerint adatni. 'S ez az, mit nem helyeslünk; mert anomáliákat egy alkotványban, mely századok óta fenáll, és tiszteletes, túrni szabad, sőt ha nem lényegesek, tanácsos is, de ha valami újul van szó, akkor anomáliát egy alkotványba illesztetni, nekünk legalább szándékunk nincs.” Igazodjék már el valaki a fontolva haladó Világ embe-reinek szaván. Anomalia lenne egy népes mezővárosnak kevesebb szavazatot adni a megyei gyűléseken, mint a benne lakó nemeseknek; de az nem anomalia, hogy az egész országban néhány százezer generosusnak több szava van, mint 15 millió népnek, melynek száma = 0. Aztán ha régi az anomalia, az csak hagyján; de új anomalia schogy sem tetszik a Világnak. Honnan e'különböztetés? Csupa divatból uraim. A roocooco most bizonyos osztály izlése. 'S hijába divat hatalmasabb mint logica.

A Századunk 80dik számában olvashatni „elmékedése két hazánmult és jelen állapota felül.” Ha kérdi valaki tartalmát, nem mondhatjuk üresnek; mert vacuum absolutum non datur. Teli van phrasisokkal. Így például az mondatik: „A' honatyai inti szeretetét nagylelkű magyarjait a megnyitott áldott földre a szellem igazságában 's a szív tisztaságában haladéktalanul lépni.” Továbbá „a gyűlölség, egyenletlenség 's a' t. enyésznek, hogy a szeretet törvénye által kormányzott magyar honban a király, a herczeg, a gróf, a nemes, a pap, a katoná, a polgár, a paraszt, ha szívében igazi emberméltóságot visel, már e' mulandó világban boldogságot, nyugalmat, meglegedést találjon 's a' megyei üdvöt előre megizlelhesse. 's a' t. Lényege az értekezésnek, úgy látszik, e' szókba van foglaltva „a' magyarság követeli, hogy a Magyarországnak polgárokka lett idegen nyelvűek az önválasztotta (tán ták) honban testvéreileg oemzetisedjenek.” Bár az értekező szerint megnyitott volna a föld, hogy elnyelné a szinte közkörrá vált ür e s phrasisokat, vagy nyilvának meg az írők szemei, hogy a' semmit nem mondó szóhalmazokat vonnák ki értekezéseikből. (Folyt. köv.)

Gömörmezei Jolsva városi evang. lelkesz Ferjencsik Samu ur, a tót követekkel oda járt Bécsbe, 's minthogy az ekklezsia hire és tudta nélkül ment el, és így a Berzevicyféle intézkedések ellen is vétett, a' 3000 tót egyedből álló anyaegyház által, az elmulasztott 18 napi időre járó a' fizetéstől t. i. 37 forint 30 krtul közakarattal megfosztott, és ezen polgári közcsend ellen elkövetett tette roszaltatott. *)

Szervia.

(Készületek a' fejedelmi iktatáshoz. Micsics elfogva. Emin megérkezett. Lázádsági törvényszék.) Mult hó végén Belgrádban nagy készületek tétettek a' be-rat kihirdetésére, mely által Georgevics Cserni Sándor fejedelmi székében a'

szultántól megerősítették. A' Belgrádban levő idegen ügyviselők már mind meghívtak az ünnepélyre, a' meghívást az orosz nem fogadta el (1), hasonlóan gondolkozik az ausztriai is 's a' francia ez utóbbihoz ragaszkodók, mivel e' tartományok ügyében Franciaország egészen az ausztriai politikát szándékozik követni, mert itt Ausztria, mint szomszéd, leginkább érdekeltetik. Mig a' belgrádi szerb ujság veres nyomtatékkal hirdeti az új fejedelem megerősítését, addig a' magyar földre menekült szökevények legsiralmasb rajzát adják a' Száván túli nyomornak. Azon szerencsétlenek neveinek hosszú jegyzéke, kik Vuicsics diadalának következtében hivatalaiktól megfosztattak, börtönre vetettek, ott megnyitak, halálra verettek vagy agyonlövettek, legirtózatossb képét adja a' lázáds szökevények. Borzasztó főképen azon kegyetlenség, miszerint a' belgrádi gazdag kereskedők házaikból kihurczoltatnak 's a' határon túl száműzetnek, mig a' vagyon-talanok bántatlanul dulakodhatnak. Sept. 15én Grotzka helység idősbjét megszárszékben, mint marhát, agyonlövén egy török, midőn a' tetem rendőrség elibe hoztatott, a' török csak azt mondá, hogy a' gyiloktaksát Vuicsicstól már felvette 's vége lőn a' pörnek. Néhány nap óta Vuicsics, hogy üldözéseinek némi jogi szint adjon, egy biztosságot nevezett, mely politikus bűnösök ellen nyomozzon, 's egy törvényszéket, mely azokat elítélje. Mindkét lázádsi szék Stephanovics Manojlo kereskedő elzárt kertjében üte fel sátrát 's a' házat Vuicsics katonáinak egy része 8 tölött álgyuval veszi körül. A' legközelebb elfogottak közt az usiczai kerület kormányzója Micsics is ott van már, ki Mihály pártjának egyedüli támasza vala még. Ő merénye balutése után Száván át Boszniába tört, de az ottani török hatóságtól elfogtatván, vasban hozatott Belgrádba; itt Vuicsics ökröktől vont szekérhez kötteté őt és sanyargatások közt közköpedelem tárgyul a' város utczáiban hurczoltatá, aztán a' Vracasáron levő piszkos verembe dobátá. Orosz követ Titoff Konstantinápolyból Zimonyba megérkezett 's Mihály hggel 's a' belgrádi orosz consullal sokáig beszélgetett 's innen Belgrádba aztán Bécsbe vette utját. — Az iktatásra megbízott nagyúri biztos Emin efendi oct. 31én már megérkezék Belgrádba 's mind ott, mind Zimonyból álgyulövésekkel üdvözöltetett, Mihály hg. pedig Pétervárra költözék át. Ausztriai consul Athanaszlovics gyors posta által Bécsbe hivatott. Magány hir szerint az iktatás nov. 7én ment végbe. —

Oláhország.

(Gyika hoszpodár Mihály hg. sorsára jut.) A' szerviai lázáds nagy benyomást tőn a' szomszéd tartományokban. Moldvában decemb. végével kezdődik a' közgyűlés, 's aggodalommal néznek fejleménye elibe. Oláhországban pedig a' szebeni tudósítások szerint már meg is volt a' változás, miről Bukaresztben oct. 26án kelt levél ezt írja: „Tegnap Konstantinápolyból érkezett hírtár azon hirt hozá az orosz consulknak, hogy az eddigi hoszpodár Gyika hivatalától elmozdított. Ennek következtében Gyika a' kormányzást az organicus szabályzat által rendelt ideiglenes kormány kezébe tevéle, mely a' nagyban Philipesko György, nagyvornik Vakaresko Tivadar, 's a' nagy logotheta Kornesko Mihályból áll. — Rendkívüli gyűlés összehívása után új hoszpodár választása a' szabályzat szerint történendik. Nagyúri biztos a' hattiseriffel már az oláh vesztégintézetben van. A' megbukott hoszpodár ma indult el Erdély felé Brassóba.

Spanyolország.

(Don Carlos még mindig bizik. Elegg.) Carlos párti tiszték álitása szerint don Carlos még folyvást reményli, hogy ismét a' spanyol trónra jutand, vagy legalább elvei még egyszer uralkodásra jutnak Spanyolországban. Egyébiránt e' hibben nem sok párthive osztozik, sőt számosan Montevideoba vándoroltak, részint pedig Mexikóban szolgálatba állottak. — A' ministeri szellemü Patriota hirdeti, mikép a' kormány szükség esetén az adó megajánlatása előtt is kész a' cortest föloszlatni. — La Junquera vidékin egy francziát, kit fogva szállítottak tova, a' kiserő csendőrök agyonlövék, mivel futással akará magát megszabadítani. E' baleset bizonyosan új nehézségül szolgáland Franciaország és a' madridi kormány kibékülésre nézve. — Oct. 10 — 11én Spanyolország déli partvidékin olly iszonyu vihar dühöngte, minőre a' leglétesb emberek sem emlékeznek. Ceuta majd egészen tönkre jutott, 's Espartero 12 ezer piasterrel enyhíté az általános inséget és nyomort. —

Anglia.

(A' parliament már januárban összefog ülni. O' Connell nyilatkozata irlandi segélydija ügyében. Elegg.) London, oct. 26dikán: „Ezelőtt hire járt, hogy a' parliament csak jövő február végén nyitandja meg ülését, azonban hitelesen állítják, hogy a' parliamentnyitás már január elején fog véghez menni. — Talbot-Shrewsbury gr., ki egykor élesen nyilatkozott már O' Connell repeal-izgatása ellen, legujabban azon segélydij miatt korholja az öreg izgatót, melyet Irlandtól rendszeren minden évben kap. O' Connell hosszasan válaszol erre; szavai azonban röviden csak abban öszpontosulnak, hogy igen jóvedelmes ügyvédi pályájáról lemondott, a' kormánytól hivatalt nem fogadott el, levelezései 's egyéb izgatási munkálkodási pedig olly tömörkedésként pénzt nyelnek, hogy magány- vagyonából megközelítőleg sem fődözhetné ezen roppant költségeket, miné fogva honfitársai önkényes segélyihez kelle folyamodnia, melyet legalább is olly tisztességtarthat mindenki, mint bármely fényes kormányhivatal dús jóvedelmeit, melyek szinte a' nép erszényiből származnak 's gyakran mégis épen legszentebb érdekei ellen fordítottak. Ennek következtében tehát büszkén nevezte magát O' Connell hazája zsoldosának, 's e' szolgaságával mindenkor kérkedni fog. — A' M. Herald nem ohajtja, hogy Anglia ismét közbenjárói szerepet vállaljon Törökországban Szerviára nézve 's azt hiszi, hogy czélszerűbb lenne inkább Eriand határain mozgania. — Indiában néhány főur udvarlásra jövén Ellenborough főkormányzóhoz, mindnyájan szokás szerint ezüst edényt nyújtottak neki, arannyal megrakva. A' főkormányzó zsákba önté az aranyat és szépen megtartá, mi miatt keservesen vakarák fejüket a' főurak, mert Indiában az illy ajándékok csak kézzel érinteni és azután ismét visszaadni szokták. — Kent partvidékin oct. 22 — 23kán nagy szélvész dühöngte, mely számos hajót mélységébe sodrott. — Eszterházy hg ausztriai követ végkép elhagyá londoni állomását, 's orosz kíséretében Bécsbe utazott. Gyöngült egészségi állapotja okozá, hogy korábban e távozott, semmint tulajdonkép szándéka volt. — A' Temze-Tunnel elkészülte ünnepélyesítésére emlékpénz veretett, mellyen Brunel, a' francia építész arc-képe 's e' fölírat látható: „Temze átása Rotherhithe-től Wappingig 200 láb,

*) Ez is példa, hogy nem a' tót nép, hanem annak csak némely szerencsétlen kinövései dúlagnak hazánk törvényei 's haladásunk szelleme ellen. A' szerk.

vényekkel egybeütés végett kiadott kinyomatása 's kiosztása attól függesztetvé fel. 3) Zala megyének két rendbeli levele; egyik az illyr felekezet moszkairá-
 aya féltelenkedésit tárgyazó, minthogy mára' mi rokonérzelemmel szerkesztett
 felírást e' tárgyban vettük, tudomásul vétetett; másik, mely a' szeplőtlen ére-
 nyű hazáinak néhai Deák Antalnak elvesztésén telt bánatos érzelmét közli, méltó
 részvétellel fogadtatott. 5) A' főherczeg nádornak magyar nyelven írott azon leve-
 le, melyben tudatá hogy a' g. Buttler alispánjának tevő tőkék kamatai rendesen nem
 fizetettvén, az egy egy növendéknek énkint fizetendő 400 ft. helyett csak 325
 ft. adathatik ki, melyre is a' nyugtatásnak a' t. levél értelmében felküldetése
 elhatározatott ugy mindazáltal, hogy a' főherczeg a' kamatok
 behajtásának kegyes eszközésére meg fog kéretni. — 6) Az országgyűlési uta-
 sítás körül működő választmány jelen esére a' jövő évnegyedes közgyűlés — mely
 is az 1843ik évi január 23án kezdődött 's ez okból két hétig fog tartani — rendel-
 tetett határidőül, erről a' megyebeli híresség különösen értesítendő levén. Gyű-
 lésekről még csak ennyit: elnök első alispánunk a' több szótlan kívánó közt —
 mit méltányolni eléggé nem lehet — a' felállítás rende szerint kívánván a' sorozatot
 megtartani, két „in senibus consilium“ elvei 's magok ügyében forgó bíró által
 megbeszélve, valóban megfoghatatlan hogy ezen urak még maig sem
 tanulták azt meg, hogy az idősbtség ezen joga csak az idő szüleménye volt,
 's miután csak annyira kinyílt szemünk hogy lássuk: miként az idősbnek módja
 voltugyan több érdemet szerezni, de hogy szerzett, az már verböcözleg szólva
 nem „praesens juris et de jure“ — azt az idő maga már meg is emésztette. —
 Nálunk mintegy két hét óta az eső szünetlen szakad, mi szüretünket igen kelle-
 metlenül tette, a' közlekedést teten esen megnehezítette, annyira hogy bármely
 mázsálva haladó megsekkalná; még csinált utaink is egészen átáztak, min azon-
 ban még illy alkalmatlan idő mellett sem esodálkozhatik eléggé, ki egyszer az ut-
 csinálás náunk divatozó sánával megsekkedett, 's az ebből áll: kicsődítnek egy
 nagy csoport embert, azokkal két egyenközü (parallel) sánczot ásatnak abból
 a' sárt két oldalra — hogy a' közepé alacsonyabb legyen — felhánytatják 's erre kö-
 vecset hordatnak, néhol mázsány kövekkel megtámogatva, munkavezér min-
 den dolgozó, néha a' falusi bíró, igen ritkán a' tekintetes kerületi jegyző ur, kik-
 nek az utkésztésről fogatunk híres, a' nagy tekintetű szolgabíró urak pedig — kis
 kivétellel — legfőképp csak akkor méltóztatnak megtekinteni, ha az utazási kény-
 telenség arra kéri. *) Bizony bizony még is csak borzasztó vétek a' tömördek
 időt és erőt elhasztalanul elpazarlani. 'S uraim! mi elhatároztuk, hogy utainkat
 tanszer leg fogjuk építtetni, 's a' okra kaparnokok által felügyeltetni, azonban
 ezen határozataink, mint több más, szépen hangzik, de a' kaparnokok csak a'
 jegyzőkönyvben munkálkodnak. **) Felicem successum! Valóban difficile est
 satyram non scribere. — S. S.

Csanád tisztujtás. Makó oct. 30kán. Csanád vármegye részi-
 ről oct. 26kán tartott tisztujtás alkalmakor alakult tisztikar következő: egy-
 hangu felkiáltással első alispánvá választatott: Bánhidy Albert; második: Ná-
 voy Tamás; főjegyzővé kinevezetett: Nyék Antal; aljegyzővé: Bánfi József; fő-
 pénztárnokká szavazati többséggel: Návoy Mihály; ellenőr-alpénztárnokká: Glac
 Antal felkiáltással; szinte így főügyvédde: Cseresznyés István, alügyész: Boross
 Sándor. Főszolgabíró makai járásban: Pozsonyi Ferencz, al: Dániel Antal; eskü-
 ttek: Beliczay Antal és Luczay János; batonyai járásban főszolgabíró: Kállay
 Ödön; al: Sánka Zsigmond; eskütek: Dobsa Ferdinand és Nyék János; fizetéses
 táblabírák: Hervay István és Pák Mihály; számvévő: Kövér Tivador; katonai biz-
 tos: Vargha Pál; esendbiztosok: Kövér István és László Károly (ez utóbbi szá-
 vazati többséggel). Levéltárnokká kinevezetett: Tornay János; várnagygyá:
 Vertics Károly. Fő-és seborvosok mérnök 's megerősítették; tiszteletbeli aljegy-
 zővé: Kállay Eduárd, Mátffy Lajos, Dobsa Lajos és Dedinszky József. Többek-
 kel bíráink koszorujába fűzetett a' turopoljai gróf is. Dániel Antal.

Besztercebánya. oct. 23kán: „A' tegnapelőtti városi tanácsü-
 léseben előterjesztették azon tallérnagyágú emlékpénz, melyet a' magyar orvo-
 sak 's természetvizsgálók ott tartott 3dik gyűlésének emlékére a' besztercebá-
 nyai lelkes tanács Karl Henrik által Körmöczön veretett. E' pénz 3 ezüst pél-
 dányban készült csak, uralkodó fejedelmünk ő fels., a' nádor ő fhsége és mu-
 zeumunk számára. A' többi elosztandó példány mind franczia bronzból készült.
 A' pénz előrészen a' megye 's város egymáshoz hajló ezimere látható e' körirattal:
 „Egyesülve haladjunk“; fölöttük kiterjesztett szárnyu bagoly örködik. A' tulsó
 lapon repkény 's tölgykoszoru közt e' szavak olvashatók: „A' magyar orvosok
 és természetvizsgálóknak Besztercebánya, aug. 4. 1842.“ E' bronz emlék-
 pénzről mindazok fognak példányt kapni, kik a' besztercebányai gyűlést jelen-
 lőkkel megtisztelték. Ugyane' tanácsülésben két remek készítenyi üveg bil-
 likom mutatott be, mikkel Zahn és Pichler, zlatnói és antalvölgyi üveggyá-
 rosok a' magyar orvosok 's természetvizsgálók gyűlésének emlékét ünnepélye-
 sitni kívánák. Az egyik billikora nemzeti színekkel van díszesítve, 's oldalára e'
 sorok metszvék: „Az egybegyűlt természetvizsgáló társaság emlékéül, 1842ik
 évi nyárutó hóban, Besztercebánya városának ajánlja Pichler Antal, új Antal-
 völgy üveggyárosa, Gömör-Kis-Hont vármegyében.“ Ez másfél lábnyi magas-
 sággal bír. Zahn billikoma jóval kisebb, de igen díszes; oldalain aranyzott em-
 lénykéek e' szót alkotják: „Emlékül.“ Födelébe e' szók vésetvék: „Nyárutó 4.
 1842.“ A' városi tanács szives köszönettel fogadá e' két becses ajándékot. —

**Válasz t. Fáy Andrásnak a' Pesten felállítandó ref. főiskola
 ügyében közölt nyilatkozatára. (Vége).** Nem hagyhatjuk megjegyzés
 nélkül mélt. nyilatkozó urnak azon állítását „hogy a' már önálló egyetem, a' ma-
 gyar protestánsoknak, a' főállítandó főiskolában. Elérni kívánt érdekeiket, miket
 lelkes protestánsnak rem ismerni, nem érezni szűgyen, más hitfelekezetűnek pe-
 dig méltatni illő és igazságos, jelen körülményink 's állásunk után mérve a' lehe-
 vőséget, sem czélainkban sem eszközeinkben nem fogná teljesen kielégíthetni.“ Is-
 tenért! hisz a' protestantismus mint protestantismus csak vallásra vonatkozhatik,

*) Szabolcsba vezető utunk szinte járhatatlan S. S.

**) Így látszik már illyenről még álmodni is, mikor székvárosunk utzái
 szinte légből kapott mozdulatok.

U. J. Minapi felszólalásom óta egymást váltják fel a' korteske-
 dések; de ezekről jövő alkalommal bővebben.

következőleg azon magas érdekek, melyeket lelkes protestánsnak nem ismerni,
 nem érezni szűgyen, csak vallásiak lehetnek, mert a' polgári érdekekre nézve
 a' protestánsoknak sem lehet, sem szabad a' többi honfitól különbözni; már pe-
 dig a' vallási érdekek megismertetése a' mostani magyar egyetemnél is — ha pro-
 testans theologia leendő — ugyanazon sikerrel történhetik, mellyel a' tervezett
 főiskolában, mert a' protestáns honfiak törvényes joguknál fogva tanítóikat ak-
 kor is nemcsak szabadon választhatnák, hanem őket a' tiszta protestantismus
 tanítására is szoríthatnák, mivel hatalmukban állna őket — ha a' közvárokozás-
 nak meg nem felelnének — tanító-székeikről elmozdítani, 's helyettük más alkal-
 matos egyedeket fogadni. Vagy talán attól tart. nyilatkozó ur, hogy magasb te-
 kintély vagy hatalom által fognak gátoltatni a' tiszta protestantismus tanításában?
 uram! a' protestáns vallás nálunk Magyarországon törvényesen bevett vallás;
 ha tehát azon protestantismus fog taníttatni, melly Magyarországon bevétetett,
 vagy is az, mellynek czikkei az ágostai és helvécziai vallástételben (confessio)
 's az ugynevezett symbolicus könyvekben foglaltatnak, akkor annak hirdetését
 nem lehet, nem szabad gátolni, mivel az valóságos országos sérelem volna,
 mellynek minélelőbbi orvoslását mi szintolly hazafui buzgósággal sürgetnők, mint
 maguk a' protestáns honfiak; de hogy a' confessiókban nem foglalt tanok, vagy az
 ott foglaltakkal ellenkezők ne hirdettesenek, ugy hisszük maga a' tudós nyilat-
 kozó ur is megengedi, hogy eziránt gondoskodni a' statusnak nemcsak jogában,
 sőt kötelességében áll. — Mi a' pénzösszeg egybe-gyűlhetéséi illeti, erről sem ké-
 telkedünk, sem nem kételkedtünk, hanem hozzá sok szerencsét kívánunk; egye-
 dül csak azt jegyezzük meg illő szerénységgel: hogy ha a' tervezett intézet rész-
 véltenség 's ebből eredő pénzhány miatt megbuknék, ezen megbukás talán nem
 annyira korunk gyalázatját hirdetné, miként az érdemes nyilatkozó vélekedik,
 hanem inkább azt, hogy korunk érezvén legnagyobb szükségét sem protestáns
 sem katolikus, hanem mindenk előtt magyar és egy kívánt lenni. — Végre a' ha-
 zaszerte tisztelt férfiú nyilatkozatát e' szavakkal fejezi be: „de élnek, élni fog-
 nak hazánkban a' lelkesek, 's általuk minden kajánság daczára létesülni a' pesti
 főiskola.“ — Tehát azok, kik hazafiai tiszta meggyőződésüknek fogva a' protes-
 tans főiskola fölállítását hazánk jelen körülményei között ártalmasnak hiszik, 's
 azt épen ezen hitöknel fogva nem pártolhatják, mind lelketlenek? mind korosok?
 mind kajánok? — be kár illy jeles férfúnak magáról ennyire megfeledkezni! Is-
 ten látja lelkiüket, nem tudjuk öt saját keblünkben egyébkint menteni, mint az-
 zal, hogy hon feledé a' hazafit, 's csak a' protestáns küldé csataterre. — Több-
 nyire, tudván hogy egyolly férfiú mint t. Fáy András ur, kiben mi is hazánk e-
 gyik legjelesb polgárját őszintén tiszteljük, inkább érdekeltetik az által, a' mi
 mondatik, mint az által, kitől mondatik, nem véltük szükségesnek nevüket fel-
 fűdözni, 's ha csak nem sürgetend bennünket, becses engedelmevel tovább is le-
 eresztett sisakkal lépünk sorompóba. w.

Egyházi közgyűlés Kolosvárott. Oct. tartott Kolosvárt a' er-
 delyi főconsistorium ősi népes ülése, status-főgondnok és országos elnök nmlgu
 b. Kemény Ferencz ur ő excja elnöksége alatt. A' tárgyak közt legelőbb felvetetett
 a' még tavaly Maros-Vásárhelyen tartott közönséges zsinat jegyzőkönyvének azon
 vizsgálatlanul maradt pontja, melly a' papválasztásmód megállapítását illeti; mi
 által az említett, 's az egyházi igazgatást olly közelről érdeklő ügy czélszerűleg,
 a' lehetőségig egyformán 's minden azzal összekötött visszaéléstől megtisztítva in-
 téztessék-el. Ki voltaképen ismeri az erdelyi szentegyház állását 's annak papsá-
 ga helyzetét, mellynek nagy részén be van teljesülve a' paradicsomi átok, mit az
 uristen az első emberre mondott „nagy fáradsággal egyed a' föld gyümölcsét élted
 minden napjaiban“ — midőn fáradsággal, verítékekkel kénytelen kenyerét keresni,
 habár sajnós és arcpirító kimondani, — ha nem turja a' földet és a' kapát gyak-
 rabban nem veszi kezébe mint a' bibliát, ugy nehezen él-meg, a' mellett épen nem
 irigylendő, és semmi világi külszinnel nem kecsgető hivatalának valamint elnye-
 résében egy szolgálatja bérében is az ugy nevezett patronusi önkénytől és sze-
 szélytől függ, melly előtt meghajlani kénytelen, 's olly módok és eszközökhöz fo-
 lyamodni, mik Isten szolgáját leggyakoribb esetekben földi urak szegény és alá-
 zatos szolgájává teszik. Ki ezeket látásból tudja: érteni fogja annak szükségét és
 fontosságát, hogy a' papválasztásmódnak czélszerű elrendezése honunk ez egyik
 népes szentegyházában egy a' legsürgetőbb korkivánatok közül; hacsak a' kor-
 szellem pártihvei és a' nem fontolva haladás emberei abban meg nem találnak bot-
 ránykozni, hogy a' vallás és erkölcs gyarapítása 's elmozdítása 's általjában' nép
 vallásos növelése szükségesletét emlegetjük, mik a' mondott ügygyel szor s kap-
 esolatban állnak, 's a' mit meggyőződésünk szerint méltán „korunk hatalmas igé-
 nyei“ közzé tehetünk, 's igazabban „népügynek“ mondhatunk, mint bizonyos po-
 litikai tulzások 's ábrándozásokat; azért ha „teendők új sorát“ e' korkérdéssel
 kezdenők, ha talán hasznosabban 's érdemesebben munkálkodnának, mint népsze-
 rűség-vadászásért indulatingerlő, és sok részben idő-előtti vágyásokat ébresztő
 eszmék terjesztésével. De midőn ez ügyet 's annak egész állását elgondoljuk, nem
 lehet a' rosznak valóságos okátis szemünk elibe nem tennünk, miből világos lesz:
 hogy a' milly bajos azon ok elhárítása nélkül a' gyökeres orvoslás, épen ugy ha-
 zánk jelen állapotjában szinte létesíthetlen, hogy ne mondjuk, lehetetlen. Ez az
 ok a' protestáns vallás kezdetével a' reformatzióval függ össze 's abból fejlődött.
 A' reformatörök, midőn szentegyházban azon idők szerint teendő javításokról — mi
 akkor igazán és általános korkivánat vala — gondolkoztak, 's a' nagy munká-
 hoz fogtak, csak hamar meggyőződhetek, hogy azon századbeli sürű és gyakori
 panaszok egyik kútfeje volt a' papság gazdagsága 's bőségben élése, mi az egy-
 házi szolgákat szent hivataljok 's rendeltetésök orvoslani kívánván épen a' másik
 ellenkezőbe estek, 's mint szokták reformatörök reformátort a' fűrdővízzel együtt ki-
 öntötték 's midőn minden papi jóság és jövedelmek elfoglatatását 's más czelokra
 fordíttatását elnézték, sőt helyeselték, azért a' szentegyház és annak szolgálói jöve-
 delme tőkénének, ugy szólván csak a' hívek buzgóságát 's ebből folyó segedelme-
 zést hagyták, mert a' papot minden világi gondtul elszakasztva magos rendelte-

) Minthogy e' czikk a' papválasztásmód ügyére nézve az erdelyi ref. egyháznak olly fő
 rajzát közli 's a' magy. ref. egyháznak is nagy bibéje még ez mindedig — némi el-
 igazodhatásul czélszerűnek tartók e' czikket a' Mut és Jelen után ha kivonatban
 megismertetni. A' szerk.

lése teljesítésére szorosabban kívánták kötelezni; 's ez által sem a szentegyház, sem a papság jövődjét nem egészen biztosították, 's mivel természetesen minden erkölcsi érdek idővel hatását 's erejét veszti 's így azon buzgóság is, mi az első felhevülés 's lelkesedés korszakában minden áldozatra 's teherre kész vala, később megcsökkent, 's a vallás nem volt akkor képes a hívekbe olly erkölcsi erőt önteni. Így jött-el az idő, midőn azon viszony, miben a pap hallgatóihoz állott, kiktől vette élelmét, az elsöre nézve nyomó és függésben tartó, az utólsókra nézve elviselhetlen teher kezdte lenni: az illy kölesönös állás pedig a papnak 's hivatalának tekintetét a nép előtt nem szerzett. Szóval a papság erdélyi szentegyházunkban igen kicsi kivétellel, a hallgatók panaszos képére, 's a mellett maig még a kapára is szorult, vagy szorítottatott, a' mi valóban surlódások, kedvetlenségek bű, szinte kiapadhatlan forrása. Idejéről, hogy a' protestantismus elvőből a' papnak hallgatói által választatásajönként következzék, e' joggyakorlásba számos visszaélés csuszott-be. A' hallgatók, mint kik a' papot tartják, magokat több joggal felruháztaknak képelték, és azért sokszor határon túl menő követeléseket fomáltak. Gyakran megtörténik, hogy a' papság árcsökentésen vásároltatik meg és az azt elnyerni akaró a' kepe egy része elengedésére kötelezi magát; sőt némelykor különös érdekek, kinézések a' tudatlanabb candidatusnak elsőseget adnak az érdemesb fölött, ha főképen egy szájas és sokat tehető curator akarja, kinek eladó leánya van... Különösen pedig az erdélyi egyházi törvényben ismertes patronus nevezet e' visszaélések sorában főszerepet viszen, smint a' papnak hivatala elnyerésében 's annak folytatásában is gyakran keserű megaláztatást szerző oka volt: épen úgy az egyházi igazgatásnak is sok bajoskodásra és kedvetlenségre adott, sőt ad naponkint alkalmat. A' ki látott valaha egy úgy nevezett patronusnak (kik közül a' minorum gentium sorába tartozóknak büszkesége és hatalmas követelése a' fizetéssel megfordított arányban — in ratione inversa — áll) szobájába belépő 's magát hajtogató falusi papot, ki e' megalázó jelentetet látta 's pedig fájdalom! sok van e' kis hazában, kiknek abban módjok van — ki továbbá látta az Isten szolgáját, mint udvari registát, kezében egy rovással, patronusa szolgája vagy igazáiban szólva a' tek. udvarbíró ur parancsolatjára egész devotióval figyelni, ki ezeket 's több illyest látott: annak van oka meggyőződni, hogy midőn a' közönséges zsinat a' papválasztásmód czélszerűleg elrendezéséről kívánt intézkedni, hogy az a' hivatal fontosságához és méltóságához illő módon történjék 's ne legyen aljas és pírító ambitus, hogy ne mondjuk koldulás tárgya, akkor valóban a' szentegyház egyik igen lényeges szükségén kívánt segíteni, midőncélba vette, hogy a' népnövelésre befolyásánál fogva a' polgári társaságban bizonyosan nem utolsó helyen álló paprend tagjaivá a' lehetőségig csak érdemes és alkalmas egyedek juthassanak. De ne hallgassuk-el előre is, bár a' zsinat-atyák akarátja, és czélszerű tiszta és teljes méltánylást érdemlő, midőn csak a' kissébb visszaéléseken segítettek, a' legnagyobbat noll me tangeré-nek tekintve, azon darázsészekbe nyultak, mint alább ki fog tetszeni, akkor a' nagy munkát csak félig sem végzették-el, miben azonban, ezt is meg kell vallanunk, szinte felülmulhatlan akadályoktól is korlátoztattak. (Folyt. köv.)

Hírlap-kivonat.

A' Világ 80ik 's 82dik számanak Alpha czikkeiben „képviseleti ábránd” 's „hibás képviseleti tervek” ezim alatt vitatkozik a' pesti hírlapnak képviseletet tárgyozó czikke ellen. Nyargal g. Szt. A. sokszor idézett szavain, hogy „a' nép törvényhozási 's igazgatási képességgel sokáig nem bír.” Elmondatik, hogy a' népet előbb növelni kell, 's hogy mielőtt növeltethetnék, vagy onossággal kell bírnia, tehát terheinek enyhülnie. A' censualis qualificatio ellen a' pesti hírlap szavai hozatnak föl „Vajjon részvénytársaság e' státustestület, hogy a' személy semmit, 's mindent csak a' részvénytársaság nyomjon, és ember csak annyi joggal bírjon, mennyi rá mint erszénytartóra a' holt mammonbul sugárzik? Nem tetszik a' Világnak az sem, hogy a' mezővárosoknak és szabad községeknek a' megyékben illő aránylagos képviselet adassék. Mert ugymond „ha Körösnek minden nemes lakosa megyei szavazattal bír, mi leszen illő aránylagi képviseletése Körösnek, mint hogy minden nem nemes is a' megyében határozó szavazattal bírjon. De ezt tán a' pesti hírlap sem kívánja, 's tán szándoka a' szabad községeknek egy két szavat amugy bánom nem bánom mód szerint adatni. 'S ez az, mit nem helyeslünk; mert anomaliákat egy alkotmányban, mely századok óta fenáll, és tiszteletes, türi szabad, sőt ha nem lényegesek, tanácsos is, de ha valami újru van szó, akkor anomaliát egy alkotmányba illesztetni, nekünk legalább szándékunk nines.” Igazodjék már el valaki a' fontolva haladó Világ embe-reinek szaván. Anomalia lenne egy népes mezővárosnak kevesebb szótát adni a' megyei gyűléseken, mint a' benne lakó nemeseknek; de az nem anomalia, hogy az egész országban néhány százezer generosusnak több szava van, mint 15 millió nép-nek, melynek szava = 0. Aztán ha még az anomalia, az csak hagyján; de új anomalia sehogy sem tetszik a' Világnak. Honnan e' különböztetés? Csupa divatból uraim. A' roccoco most bizonyos osztály izlése. 'S hijába divat hatalmasab mint logica.

A' Századunk 80dik számában olvashatni „elmékedése két hazán-mult és jelen állapota felül.” Ha kérni valaki tartalmát, nem mondhatjuk üresnek; mert vacuum absolutum non datur. Teli van phrasissal. Így például az mondatik: „A' honatyai inti szeretett nagylelkű magyarjait a' megnyitott áldott földre a' szellem igazságában 's a' szív tisztaságában haladéktalanul lépni.” Továbbá „a' gyűlölség, egyenletlenség 's a' enyésznek, hogy a' szeretet törvénye által kormányzott magyar honban a' király, a' herceg, a' gróf, a' nemes, a' pap, katoná, polgár és paraszt, ha szívében igazi emberméltóságot visel, már e' mulandó világban boldogságot, nyugalmat, megelégedést találjon 's a' megyei üdvőt előre megjelölhesse.” 's a'. Lényege az értekezésnek, úgy látszik, e' szóba van foglalva „a' magyarság követeli, hogy a' Magyarországon polgárokká lett idegen nyelvűek az önválasztotta (tán ták) honban testvéreileg nemzetisédjenek.” Bár az értekezés szerint megnyitott volna a' föld, hogy elnyelje a' szinte közkörrá vált ur e' phrasissokat, vagy nyilván a' meg az írók szeméi, hogy a' semmit nem mondó szóhalmazokat vonnák ki értekezéseikből. (Folyt. köv.)

Gömörmezei Jolsva városi evang. lelkész Ferjencsik Samu ur, a' tót követekkel oda járt Bécsbe, 's minthogy az ekklézsia hire és tudta nélkül ment el, és így a' Berzeviczyféle intézkedések ellen is vételt, a' 3000 tót egyedből álló anyaegyház által, az elmulasztott 18 napi időre járó a' fizetéstől t. i. 37 forint 30 krtul közakarattal megfosztattott, és ezen polgári közcesend ellen elkövetett tette roszáltatott. *)

Szervia.

(Készületek a' fejdelmi iktatáshoz. Micsics elfogva. Emin megérkezett. Lázadási törvényszék.) Mult hó végén Belgrádban nagy készületek tétettek a' be-rat kihirdetésére, mely által Georgevics Cserni Sándor fejdelmi székében a'

*) Ez is példa, hogy nem a' tót nép, hanem annak csak némely szerencsétlen kinö-véséi dúlrognak hazánk törvényei 's haladásunk szelleme ellen. A' szerk.

szultántól megerősítették. A' Belgrádban levő idegen ügyviselők már mind meg-hívtak az ünnepélyre, a' meghívást az orosz nem fogadta el (?), hasonlóan gon-dolkozik az ausztriai is 's a' francia ez utóbbihoz ragaszkodik, mivel e' tarto-mányok ügyében Franciaország egészen az ausztriai politikát szándékozik kö-vetelni, mert itt Ausztria, mint szomszéd, leginkább érdekeltetik. Mig a' belgrádi szerb ujság veres nyomtatékkal hirdeti az új fejdelem megerősítettését, add ig a' magyar földre menekült szökevények legsiralmasb rajzát adják a' Száván tuli nyo-mornak. Azon szerencsétlenek neveinek hosszú jegyzéke, kik Vuicsics diadalá-nak következtében hivatalaiktól megfosztattak, börtönre vettek, ott meghal-tak, halálra verettek vagy agyonlövettek, legirtózatosb képét adja a' lázadás szö-nyének. Borzasztó főképen azon kegyetlenség, miszerint a' belgrádi gazdag ke-reskedők házaikból kihurczoltatnak 's a' határon túl száműzetnek, mig a' vagyón-talanok bántatlanul dúlakodhatnak. Sept. 15én Grotzka helység idősbjébt mézár-székben, mint marhát, agyonütvén egy török, midőn a' tetem rendőrség elibe ho-zatott, a' török csak azt mondá, hogy a' gyiloktaksát Vuicsictól már felvette 's vége lön a' pörnek. Néhány nap óta Vuicsics, hogy üldözéseinek némi jogi szint adjon, egy biztosságot nevezett, mely politikus bűnösök ellen nyomozzon, 's egy törvényszéket, mely azokat elítélje. Mindkét lázadási szék Stephanovics Manojlo kereskedő elzárt kertjében üte fel sátrát 's a' házat Vuicsics katonáinak egy része 8 töltött álgyuval veszi körül. A' legközelebb elfogottak közt az usiczai kerület kormányzója Micsics is ott van már, ki Mihály pártjának egyedüli támasza vala még. Ő merénye balütése után Száván át Boszniába tört, de az ottani török hatóságtól elfogtatván, vasban hozatott Belgrádba; itt Vuicsics ökröktől vont sze-kérhez kötető őt és sanyargatások közt közköpedelem tárgyaul a' város utczái-ban hurczoltatá, aztán a' Vračasáron levő piszkos verembe dobatá. Orosz követ Titoff Konstantinápolyból Zimonyba megérkezett 's Mihály hggel 's a' belgrádi orosz consullal sokáig beszélgetett 's innen Belgrádba aztán Bécsbe vette útját. — Az iktatásra megbizott nagyúri biztos Emin efendi oct. 31én már megérkezék Belgrádba 's mind ott, mind Zimonyból álgyulövésekkel üdvözöltetett, Mihály hg. pedig Pétervárra költözék át. Ausztriai consul Athanaszlovics gyors posta által Bécsbe hivatott. Magány hír szerint az iktatás nov. 7én ment végbe. —

Oláhország.

(Gyika hoszpodár Mihály hg. sorsára jut.) A' szerviai lázadás nagy be-nyomást tön a' szomszéd tartományokban. Moldvában decemb. végével kezdődik a' közgyűlés, 's aggodalommal néznek fejleménye elibe. Oláhországban pedig n. szebeni tudósítások szerint már meg is volt a' változás, miről Bukaresztben oct. 26án kelt levél ezt írja: „Tegnap Konstantinápolyból érkezett futár azon hirt hozá az orosz consullnak, hogy az eddigi hoszpodár Gyika hivatalától elmozdítat-tott. Ennek következtében Gyika a' kormányzást az organicus szabályzat által rendelt ideiglenes kormány kezébe tevé le, mely a' nagyban Philippesko György, nagyvornik Vakaresko Tivadar, 's a' nagy logetheta Kornesko Mihályból áll. — Rendkívüli gyűlés összehívása után új hoszpodár választatása a' szabályzat szerint történendik. Nagyuri biztos a' hattiseriffel már az oláh vesztegintézetben van. A' megbukott hoszpodár ma indult el Erdély felé Brassóba.

Spanyolország.

(Don Carlos még mindig bizik. Elegy.) Carlospárti tiszték állítása szerint don Carlos még folyvást reményli, hogy ismét a' spanyol trónra jutand, vagy legalább elvei még egyszer uralkodásra jutnak Spanyolországban. Egyébiránt e' hitben nem sok párthíve osztozik, sőt számosan Montevideoba vándoroltak, ré-szint pedig Mexikóban szolgálatba állottak. — A' ministeri szellemü Patriota hirdeti, mikép a' kormány szükség esetén az adó megajánlatása előtt is kész a' cortest fölöszlatni. — La Junquera vidékin egy francziát, kit fogva szállítottak tova, a' kisérő esendőrkök agyonlövék, mivel futással akará magát megszabadí-tani. E' baleset bizonyosan új nehézségül szolgáland Franciaország és a' mad-ridi kormány kibékülésre nézve. — Oct. 10 — 11én Spanyolország déli part-vidékin olly iszonyu vihar dühöngé, minőre a' legteljesb emberek sem emlékez-nek. Ceuta majd egészen tönkre jutott, 's Espartero 12ezer piasterrel enyhíté az általános inséget és nyomort. —

Anglia.

(A' parlament már januárban összfog ülni. O' Connell nyilatkozata ir-landi segélydíja ügyében. Elegy.) London, oct. 26dikán: „Ezelőtt hire járt, hogy a' parlament csak jövő február végén nyitandja meg ülését, azonban hitele-sen állítják, hogy a' parlamentnyitás már január elején fog véghez menni. — Talbot-Shrewsbury gr., ki egykor élesen nyilatkozott már O' Connell repeal-iz-gatása ellen, legújabbán azon segélydíj miatt korholja az öreg izgatót, melyet Irlandtól rendszeren minden évben kap. O' Connell hosszasán válaszol erre; sza-vai azonban röviden csak abban öszpontosulnak, hogy igen jövedelmes ügyvédi pályájáról lemondott, a' kormánytól hivatalt nem fogadott el, levelezései 's egyéb izgatási munkálkodási pedig olly tömördek pénzt nyelnekel, hogy magány-vagyo-nából megközelítőleg sem fődözhetné ezen roppant költségeket, minélfogva hon-llársai önkénytes segélyhez kelle folyamodnia, melyet legalább is olly tisztes-nek tarthat mindenki, mint bármely fényes kormányhivatal dús jövedelmeit, melyek szinte a' nép erszényiből származnak 's gyakran mégis épen legszentebb érdekei ellen fordítottak. Ennek következtében tehát büszkén nevezi magát O' Connell hazája zsoldosának, 's e' szolgaságával mindenkor kérkedni fog. — A' M. Herald nem ohajtja, hogy Anglia ismét közbenjárói szerepet vállaljon Török-or-szágon Szerviára nézve 's azt hiszi, hogy czélszerűbb lenne inkább Finnland határain mozgania. — Indiában néhány főr udvarlásra jöven Ellenborough l. főkormányzóhoz, mindnyájan szokás szerint ezüst edényt nyújtottak neki, ara-nyokkal megrakva. A' főkormányzó zsákba önté az aranyat és szépen megtartá, mi miatt keservesen vakarák fejüket a' főurak, mert Indiában az illy ajándékot csak kézzel érinteni és azután ismét visszaadni szokták. — Kent partvidékin oct. 22 — 23kán nagy szélvész dühöngé, mely számos hajót mélységbe sodrott. — Eszterházy hg ausztriai követ végkép elhagyá londoni állomását, 's orvosa ki-séretében Bécsbe utazott. Gyöngült egészségi állapotja okozá, hogy korábban e' távozott, semmint tulajdonkép szándéka volt. — A' Temze-Tunnel elkészülte ünnepélyesítésére emlékpénz veretett, mellyen Brunel, a' francia építész arc-zképe 's e' fölirat látható: „Temze átásása Rotherhitheől Wappingig 1200 láb,

kezdetett 1826ban; 1828ban 600 lányit haladt 180 ezer font sterlinget részvényesek adtak; 1836ban a munka ismét elkezdett, mire a parlament 270 ezer font sterlinget adott; elvégeztetett 1842ben. — Kanadából a katonaság nagy része utban van vissza Anglia felé, miután ottlétét az angol-amerikai egyezkedés fölüllegge tette.

Franciaország.

(Lamoricière táborozása Algírban. Elegy). Paris, octob. 29kén: „Lamoricière táborfő october Skán a lokai romok közelében Abdelkader sergével találkozáva, az emir a francziák 6 ezer tevését elhajtata. E' hirre a táborfő azonnal lóra veté magát 's a spahikkal üldözni kezdé az emirt, kit egészen tönkre vert. Abdelkader maga is leest lovaról, 's csak nagy bajjal szabadulhatott meg a harcztérről; legjobb vezérei részint sebeikben haltak meg, részint a francziák hatalmába jutottak, kik igen nagy zsákmányt nyertek ez alkalommal, melyből 40 ezer mázsa gabonát a szövetséges arabok közt osztattott el a franczia táborfő. — A tartományi városokban, főleg a kereskedők nemigen busulnak már Orleans hg halálán, mert azt hiszik, hogy vele egyszermind a háboru rémszelleme sirba szállott, 's ezentul maradandó békének fog Franciaország örvendhetőni. — A király ismét kissé gyöngékedik, de hanyatló egészségét nagy gondal palástolgatja.

Törökország.

(Elmélkedés a birodalom jövője fölött. A szerviai fejedelem-változás megerősítettése.) Izzet Mehemed megbukta azon reménnyel kecsgetté, hogy a porta olyllyá változtatandja kormányrendszerét, miszerint a kelet háborgó hullámai egészen lecsilapulnak. A padisahnak (szultánnak) azonban csak két rendszere van, miket Resid és Izzet képviselnek. Mivel a török hatalom immár ingáznak indult, e két férfi minden erőből szilárdítani törekvék azt: Resid azon elvek szerint, mik által a nyugati keresztény világ nagygyá lön, Izzet pedig azon eszmék szerint, miknek lelke Orchantól Solimánig fennen ragyogtatá a félholdat. De a két ellenelví férfi kísérletei gyöngék valának uj életre üdíteni a fonyadásnak indult nemzetfát. A padisah trónja már csak Europa fentartási alapelvein nyugszik, mely elveket a porta maga Szervia és Oláhországban lábbal tipor, mintha nem akarná érezni, hogy halála ellen nincs orvosság, mihelyest tovább fentartására nézve a nagyhatalmak meg nem egyeznek. Ugylátszik, ázsiai földön még mutatkoznak némi életcsirái az ozmán uraságnak. A török nép ismert okoknál fogva, itt is ugyan folyvást fogy, jelenleg azonban mégis eléggé számos, hozzá az örmény népség híven ragaszkodik, következőleg Ázsiában még némi jövődjé van a győzhetlen uraságnak, hanem Egyiptus, Palasztina, Sziria 's Adana, Arabia 's Kurdistán, Bosznia 's a dunai fejedelemségek rá nézve már elveszték, mert ezen tartományok okvetlenül idegen kezekbe kerülendnek, vagy idegen gyámság alatt önállókká fejlődendnek. A porta önként állandel tőlök, mihelyt Bulgáriában az orosz-ausztriai 's Marmoratengeren az angol-francia hajóhad megjelenendik. Nem a birodalom meghódításában, hanem

feosztatásában fekszik a nehézség kulcsa, 's főleg a főváros iránt aligha meg egyezhetendek valaha a külön igények. Az európai kelet nyugalmas jövődjét véleményem szerint egyedül 's legtermészetesen biztosítaná a kérdéses tartományokból keresztény-byzanci birodalom felálltatása Konstantinápolyban, melynek jövődjé iránt Európa akarátja Hellasz fölemelésében már nyilatkozék. Igy okoskodik az Allg. Zeitungban egy német. Németnek, kit semmi leszenvedett idők emlékei nem vonzanak a kérdéses földhöz, megbocsátható, ha így okoskodik; de a magyar kebel szívhurjait valamint vérontva illeté a félhold fölemelkedése, ugy hanyatlásának is lehetetlen azokat érzékenyebbül nem érdekelnie. Európa nyugalmaért, jelenje magvainak kifejlődhetése 's felvirulhatásaért, sőt az egész keresztény világ megmentéseért mi a marczongló ozmán vad csordáknak nemcsak szívünk legjobb vérével, a különben is maroknyi, de szilárd nemzetünk legdrágább bajnokival, hanem birodalmunk legtevesb tartományával is adózánk; ha a mivellet nemzetek, kik, míg mi pogány vérengzésben izzadtuk napjainkat, szabadon fejledezhetének a magyar védbástyák árnyékában, nem adhatják vissza elhunyt véreinket: ne tagadják meg 's ne irigyeljük tőlünk legalább azon tartományinkat, melyek visszaadatása nem is az emberiség ügye körüli érdemeink megjutalmaztatása, hanem csak a jogos méltányosságból folyó kötelessége minden becsületes nemzetnek. — Oct. 11én közöltetett az 5 hatalmsság képviselőivel Georgievics Sándornak Szervia fejedelemmé a nagyur általi megerősítettése. Butenieff azonnal a portához siettetés Szarim efendivel 2 óráig beszélgetett, mire az orosz követségéből nyomban futár indult Pétervárra; a többi képviselő nem mozog, szenvedőleg várja az utasításokat. Perzsia sahja a portától ajánlott angol közbenjárást a török-perzsa meghasonlás kiegyenlítésére nézve elfogadta.

Külföldi elegyhir.

Madrid. A tengerészeti minsterség nagy munkásságot kezd kifejteni, és Spanyolország hajóhadát helyre törekszik állítani. — Espartero Metternich hggel is alkudozásban áll a királyné jövődjé férje megválásztása iránt.

London. Több angol vállalkozó kizáró szabadítékot kapott a panamai szoroson esatornát ásatni, e szabadíték azonban jelenleg megsemmisítették, hogy a szabad vállalkozásnak 's egyszermind olesőbbáságnak kívánt ösvény nyiljék. — Fridrik ausztriai hfg jelenleg Skótziaiban, jelesül Glasgowban tartózkodik. —

Nápoly. Calabriában oct. végén földrengés és forgószél pusztított, a károk azonban nem igen tetemesek. —

Kopenhága. Thorwaldsen oct. 25kén ide érkezvén, ünnepélyes tiszteleggéssel fogadtatott. —

Berlin. A kir. oct. 26kán rendelvényt bocsáta közre, melyben nyilvánítja, hogy addig is, míg a megbízott választmány a sajtó nyomasztó bilincseit föloldhatja, mindazon könyvekre nézve, melyek 20 nyomott iven túlterjednek, az előleges censurát tökéletesen megszünteti, hogy az irodalom szebben virágozhassék. —

É R T E S I T Ő.

Gőzhajójárási Bécs, Pest és Orsova közt Novemberben:

Pestről Bécsbe indul regg 7 ór.) mindennap
Pestre Bécsből érkezik este)

Pestről Zimonyba 's Orsovára indul november hó 12. 18. 22 's 26kán.

Pestre Zimonyból 's Orsováról érkezik november hó 17. 21 's 27én.

Előfizetési hirdetés.

A közeledő év végével figyelmeztetjük a t. ez. közönséget, hogy lapunk a jövő 1843ik éyben is folytatattatni fog, alakja, papírja, terjedelme, iránya változatlan marad. Ara helyben a régi lesz félévre 2 fr. 40 kr. egész évre 5 fr. 20 kr. A postán ellenben boríték alatt félévre 3 fr. 40 kr. egész évre 7 fr. 20 kr. ezüst pénzben, mely áremelést postai, általunk csak utóbb megismert rendszabások okozzák. Az örökös tartományokba járó példányokra az előfizetés Bécsben a főpostahivatalnál, hazánkban, minden posta-nivatalnál, Pesten pedig szerkesztői hivatalunkban történik, mely ezentul is a reform. paplakban földszint leend. Pesten nov. 5én 1842.

A Protest. Egyh. és Isk. Lap szerkesztősége, 1-3

Pesten EGGENBERGER és GEIBEL könyvtárosoknál megszerezhető:

Nézetek a magyar nemzet miveltiségi 's technikai kifejlése tárgyában. Irta Joo János. Budán 1841. Srét, velin, ára füzve 1 fr. 30 kr. — Azon t. ez. urak, kik e munkára előfizettek és illető példányaikat még meg nem kapták, Eggenberger urnál nyugtatványért átvehetik.

Műtudományi Héti lapok. Kiadta Joo János 1838. 4-rét, 26 iv 45 külön tárgyi műrajzokkal tökéletes rézmetszésben. Ara kötve 3 frt.

Az egri Fő-egyház részletes rajzai. Finom rézmetszésben, hibátlan mérték szerint dolgozva. Regál folio-táblák; ára 30 kr.; az eddig megjelent 3 tábla átvétekor a következő ára előre fizettetik. A 12 táblából álló munka hozzájárulással a megkezdett leírás befejeztetvén külön fizetés nélkül adatik hozzá.

Hirdetés.

3) A nm. főhadikormánysszék Budán 1842ki octob. 29kán R. bötü és S734 sz. a. kelt határozata következtében hétfőn, f. é. nov. 14kén reggeli 9 órakor a pesti katonai szerek szállítatására nézve itt Pesten, a cs. kir. katonai szekerezési raktár épületében, 's ugyanazon időben a mezőhegyesi és bábolnai cs. kir. ménésintézetekben, a hely színén, ugyanilly szállítványokra nézve nyilvános árverés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók, elegendő kezsésséggel ellátva ezennel hivatalosak.

A szerződési föltételeket a nevezett helyek íróterméiben tekintetni meg.

A cs. k. katonai szekerezési kar pesti parancsnoksága által. Pesten, oct. 31kén 1842. 3)

Magyar Diszötözetek iránti jelentés.

1) Alulirt azon ismertetés bizodalomért, melyet iránta a nagyérdemű magyar közönség több év óta nyilvánítani kegyeskedett, hálás köszönetet tevé, jelenti alázatosan, hogy jelenleg nagymennyiségű Atila-dolmányok téli 's nyári zekék, magyar nadrágok, téli Burkonyok posztóbul vannak készen a legutolsó izlés szerint. Felvállal egyszermind mindenféle megrendelést 's legfőbb törekvésének tartja a t. ez. közönségnek benne belyezett bizoda mátt továbbra is megnyerni. — Boltja vagyon urí utca 614 szám t. Jankovich Miklós ur házában a posta mellett.

Tóth Gaspár magyar szabómester. 3)

Szálla-eladás.

1) A cs. kir. raczkevi uradalom fötisztí hivatala részéről közhírré tétetik, hogy alább megnevezett helyeken 's napokon, az ezen uradalmi erdőkben eladásra kitűzött szálla, szálszámra vagy részenként, tartandó nyilvános árverésen, a többet ígérőnek kész pénzbeli fizetés mellett átadatni fog.

Az árverési határnapok e következendők:

- a' lörei erdőben f. e. nov. 22én
- az angelinai szigetben „ 23án
- a' csépi fásányoskertb. „ 24én
- az ujfalusi szigetben „ 25- és 26án
- a' domaribai „ „ 28- és 29én
- a' hárosi „ „ 30án
- a' peszéri erdőben decemb. 2- és 3kán.

Az árverés tartatik mindennap felebb említett helyeken reggeli 9 órakor; az árverést tárgyzó föltételeket pedig a promontoriumi tisztí teremben megtudhatni. Promontóiban november 1jén 1842. 3)

FELSZÓLITÁS.

2) Morvaországnak brüni kerületében keblezett ó-brüni uradalom törvényszéke részéről az illető rokonok kérelme következtében, Kuchinka János, érintett uradalomból eredő mérsáros közel 50 éynyi ismételten holléte miatt ezennel felszólítatik, miszerint e hirdetésnek hirlapokban leendő 10 beiktatásától számítandó egy esztendő alatt a fentelbi törvényszéket, vagy pedig Müller Ferencz ó-brüni m. város telekkönyvvivő (Grundbuchsführer) személyében részére felállított gyámját, élethele felől hiteles bizonyágtevéllel értesíteni el ne mulassza, minthogy különben mint megholtnak nyilvánítatván, az uradalmi árvi pénztárban levő vagyon iránt a fenálló rendszabályok szerint fog történni rendelkezés. Altbrünben majus 7kén 1842.

Schindler m. k. 3)

3) Szabad kir. Buda főváros tanácsa részéről közhírré tétetik: hegy Sashegyen (Adlerberg) fekvő 53 hold telek f. e. november 2kén a kebelbeli telekírói hivatalban tartandó árverés útján a többet ígérőnek el fognak adatni. — Mire nézve a venni kívánók ez árverés véget, a fentebb érintett hivatalban délelőtti 9 órakor megjelenendek; a megkívántató feltételeket pedig idő közben a kebelbeli városi számvevő hiv. megtekinthetik. Budán oct. 18. 1842. 3)

A magyar gyermek-világ előtt ismeretessé vált

„Dalkönyvecske“

Lukács Páltól, második bővített kiadást érvén; zöld borítékba kötve, 24 pengőkrért kapható Eggenberger és Heckenast pesti könyvtáros uraknál. 3-3

